

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

LƯƠNG NGỌC MINH

**NGHIÊN CỨU MỘT SỐ ĐẶC TÍNH SINH VẬT, HÓA
HỌC CỦA VI KHUẨN *PASTEURELLA MULTOCIDA*
GÂY BỆNH TỤ HUYẾT TRÙNG TRÂU, BÒ TẠI BA
HUYỆN THUỘC TỈNH QUẢNG NINH
VÀ BIỆN PHÁP PHÒNG TRỊ**

LUẬN VĂN THẠC SĨ THÚ Y

Thái Nguyên - 2020

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

LƯƠNG NGỌC MINH

**NGHIÊN CỨU MỘT SỐ ĐẶC TÍNH SINH VẬT, HÓA
HỌC CỦA VI KHUẨN *PASTEURELLA MULTOCIDA*
GÂY BỆNH TỤ HUYẾT TRÙNG TRÂU, BÒ TẠI BA
HUYỆN THUỘC TỈNH QUẢNG NINH
VÀ BIỆN PHÁP PHÒNG TRỊ**

Ngành: THÚ Y

Mã số ngành: 8.64.01.01

LUẬN VĂN THẠC SĨ THÚ Y

Người hướng dẫn khoa học: TS. ĐỖ QUỐC TUẤN

Thái Nguyên - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng:

- Các kết quả nghiên cứu trong luận văn là do tôi trực tiếp nghiên cứu dưới sự hướng dẫn của TS. Đỗ Quốc Tuấn, sự giúp đỡ của cán bộ Trạm Chẩn đoán xét nghiệm bệnh động vật - Cơ quan Thú y vùng II và Chi cục Thú y tỉnh Quảng Ninh.

- Các số liệu và kết quả trình bày trong luận văn này là hoàn toàn trung thực, khách quan, được rút ra từ tình hình thực tế của tỉnh Quảng Ninh trong những năm qua và chưa hề được sử dụng để bảo vệ một học vị nào.

- Mọi sự giúp đỡ trong quá trình thực hiện nghiên cứu và viết luận văn đã được cảm ơn. Tất cả các thông tin trích dẫn trong luận văn đã được ghi rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2020

TÁC GIẢ

Lương Ngọc Minh

LỜI CẢM ƠN

Trong thời gian thực tập và thực hiện Luận văn này, tôi đã nhận được sự quan tâm, chỉ bảo, hướng dẫn, giúp đỡ tận tình của các thầy cô giáo, đồng nghiệp, bạn bè và sự động viên khích lệ của gia đình. Nhân dịp này, tôi xin được bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới:

Ban Giám hiệu, Phòng Đào tạo, Ban chủ nhiệm khoa và các thầy cô giáo Khoa Chăn nuôi Thú y, Trường Đại học Nông Lâm - Đại học Thái Nguyên đã tạo điều kiện và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập.

Thầy giáo **TS. Đỗ Quốc Tuấn** đã trực tiếp hướng dẫn, chỉ bảo tôi hết sức tận tình trong suốt quá trình nghiên cứu và hoàn thành Luận văn.

Trân trọng cảm ơn Chi cục Chăn nuôi - Thú y và Cục thống kê tỉnh Quảng Ninh đã cung cấp số liệu giúp tôi hoàn thành luận văn này. Xin trân trọng cảm ơn các hộ gia đình nuôi trâu, bò, lợn nái tại Quảng Ninh đã tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong quá trình điều tra và thu thập mẫu.

Cuối cùng, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc về sự ủng hộ, động viên, giúp đỡ của gia đình, bạn bè và đồng nghiệp trong suốt thời gian học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn này.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2020

TÁC GIẢ

Lương Ngọc Minh

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU VIẾT TẮT

BHI:	Brain Heart Infusion
BL:	Bình Liều
Cs:	Cộng sự
DNA:	Deoxyribonucleic Acid
FAO:	Food and Agriculture Organization
HSND:	Hệ số năm dịch
MR:	Methylen Red
OIE:	Office International Epizooties Tổ chức dịch tễ thế giới
PCR:	Polymerase Chain Reaction
PRRSV:	Porcine Reproductive and Respiratory Syndrome Virus
PU:	Phản ứng
QY:	Quảng Yên
THT:	Tụ huyết trùng
TSI:	Triple sugar iron agar.
TT:	Thể trọng.
TW:	Trung ương
VK:	Vi khuẩn
VP:	Voges Proskauer
YPC:	Yeast extract Pepton-L-Cystin

DANH MỤC BẢNG BIỂU

Bảng 3.1. Tỷ lệ trâu, bò mắc bệnh và chết do tụ huyết trùng giai đoạn 2016 - 2019 tại Quảng Ninh	33
Hình 3.1. Biểu đồ về tỷ lệ trâu, bò mắc bệnh và chết do bệnh tụ huyết trùng tại Quảng Ninh qua các năm 2016 - 2019	34
Bảng 3.2. Tỷ lệ trâu, bò mắc bệnh và chết do tụ huyết trùng tại Quảng Ninh theo mùa vụ	35
Bảng 3.3. Tỷ lệ trâu, bò mắc bệnh và chết do tụ huyết trùng tại Quảng Ninh theo tuổi	38
Bảng 3.4. Tỷ lệ trâu, bò mắc bệnh và chết do tụ huyết trùng tại Quảng Ninh theo loài	40
Bảng 3.5. Triệu chứng lâm sàng ở trâu, bò mắc bệnh tụ huyết trùng	43
Bảng 3.6. Các bệnh tích đại thể ở trâu, bò chết do tụ huyết trùng	44
Bảng 3.7. Kết quả phân lập vi khuẩn <i>P. multocida</i> từ dịch ngoáy mũi của trâu, bò khoẻ	46
Bảng 3.8. Phân lập vi khuẩn <i>P. multocida</i> từ mẫu bệnh phẩm trâu, bò nghi mắc bệnh tụ huyết trùng	49
Bảng 3.9. Giám định một số đặc tính sinh vật, hoá học của các chủng vi khuẩn <i>P. multocida</i> phân lập được	50
Bảng 3.10. Kết quả thử phản ứng lên men đường của các chủng vi khuẩn <i>P. multocida</i> phân lập được	52
Bảng 3.11. Kết quả xác định serotype kháng nguyên của các chủng <i>P. multocida</i> phân lập được	53
Bảng 3.12. Xác định độc lực của các chủng <i>P. multocida</i> 55 phân lập được	55
Bảng 3.13. Kết quả thử tính miễn cảm với kháng sinh của các chủng <i>P. multocida</i> phân lập được	57
Bảng 3.14. Kết quả thử nghiệm một số phác đồ điều trị bệnh tụ huyết trùng trâu, bò	59
Bảng 3.15. Kết quả tiêm phòng vaccine tụ huyết trùng cho trâu, bò của tỉnh Quảng Ninh trong các năm 2018 - 2019	61

DANH MỤC HÌNH, ĐỒ THỊ

Hình 2.1. Sơ đồ phân lập vi khuẩn <i>Pasteurella multocida</i>	30
Hình 3.1. Biểu đồ về tỷ lệ trâu, bò mắc bệnh và chết do bệnh tụ huyết trùng tại Quảng Ninh qua các năm 2016 - 2019	34
Hình 3.2. Biểu đồ về tỷ lệ trâu, bò mắc bệnh tụ huyết trùng theo mùa vụ	36
Hình 3.3. Biểu đồ về tỷ lệ trâu, bò chết do tụ huyết trùng tại Quảng Ninh theo mùa vụ trong năm	38
Hình 3.4. Biểu đồ về tỷ lệ trâu, bò mắc bệnh tụ huyết trùng tại Quảng Ninh theo loài	41
Hình 3.5. Biểu đồ về tỷ lệ trâu, bò chết do bệnh tụ huyết trùng	42
Hình 3.6. Biểu đồ về tỷ lệ mẫu dịch ngoáy mũi của trâu, bò khỏe dương tính với vi khuẩn <i>P. multocida</i>	47

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu đề tài	2
3. Ý nghĩa của đề tài	2
3.1. Ý nghĩa khoa học của đề tài	2
Chương 1. TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU	4
1.1. CƠ SỞ KHOA HỌC CỦA VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	4
1.1.1. Vi khuẩn <i>Pasteurella multocida</i>	4
1.1.2. Bệnh tụ huyết trùng do vi khuẩn <i>P. multocida</i> gây ra	10
1.2. TỔNG QUAN KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU TRÊN THẾ GIỚI	18
1.3. TỔNG QUAN KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU Ở VIỆT NAM	21
Chương 2. ĐỐI TƯỢNG, VẬT LIỆU, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	24
2.1. ĐỐI TƯỢNG VÀ VẬT LIỆU NGHIÊN CỨU	24
2.1.1. Đối tượng	24
2.1.2. Nguyên vật liệu dùng cho nghiên cứu	24
2.2. THỜI GIAN VÀ ĐỊA ĐIỂM NGHIÊN CỨU	24
2.2.1. Thời gian nghiên cứu	25
2.2.2. Địa điểm nghiên cứu	25
2.3. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU	25
2.3.1. Một số đặc điểm dịch tễ bệnh tụ huyết trùng trâu, bò ở tỉnh Quảng Ninh từ năm 2016 - 2019	25
2.3.2. Triệu chứng, bệnh tích điển hình ở trâu, bò mắc bệnh tụ huyết trùng	25
2.3.3. Phân lập và xác định một số đặc tính sinh vật, hóa học của vi khuẩn <i>P.</i> <i>multocida</i>	25
2.3.4. Thử nghiệm phác đồ điều trị và đề xuất biện pháp phòng bệnh tụ huyết trùng cho trâu, bò tại tỉnh Quảng Ninh	26
2.4. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	26
2.4.1. Phương pháp nghiên cứu dịch tễ học bệnh tụ huyết trùng trâu, bò	26

2.4.2. Phương pháp lấy mẫu	26
2.4.3. Phương pháp xác định triệu chứng, bệnh tích ở trâu, bò mắc bệnh và chết do tụ huyết trùng	26
2.4.4. Phương pháp nuôi cấy, phân lập và xác định vi khuẩn <i>P. multocida</i>	27
2.4.5. Kiểm tra độc lực của vi khuẩn <i>P. multocida</i> phân lập được	29
Hình 2.1. Sơ đồ phân lập vi khuẩn <i>P. multocida</i>	30
2.4.6. Phương pháp xử lý số liệu	31
Chương 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	33
3.1. MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM DỊCH TỄ BỆNH TỤ HUYẾT TRÙNG TRÂU, BÒ TẠI TỈNH QUẢNG NINH	33
3.1.1. Tỷ lệ trâu, bò mắc bệnh và chết do tụ huyết trùng giai đoạn 2016 - 2019 tại Quảng Ninh	33
3.1.2. Tỷ lệ trâu, bò mắc bệnh và chết do tụ huyết trùng tại Quảng Ninh theo mùa vụ	35
3.1.3. Tỷ lệ trâu, bò mắc bệnh tụ huyết trùng tại Quảng Ninh theo tuổi	38
3.1.4. Tỷ lệ trâu, bò mắc bệnh tụ huyết trùng tại tỉnh Quảng Ninh theo loài	40
3.2. TRIỆU CHỨNG, BỆNH TÍCH ĐIỂN HÌNH Ở TRÂU, BÒ MẮC BỆNH TỤ HUYẾT TRÙNG	42
3.2.1. Triệu chứng lâm sàng ở trâu, bò mắc bệnh tụ huyết trùng	42
3.2.2. Bệnh tích đại thể ở trâu, bò mắc bệnh tụ huyết trùng	44
3.3. PHÂN LẬP VÀ XÁC ĐỊNH MỘT SỐ ĐẶC TÍNH SINH VẬT, HÓA HỌC CỦA VI KHUẨN <i>P. MULTOCIDA</i>	45
3.3.1. Phân lập vi khuẩn <i>P. multocida</i> từ dịch ngoáy mũi của trâu, bò khỏe mạnh tại các địa điểm nghiên cứu	45
3.3.2. Phân lập vi khuẩn <i>P. multocida</i> từ bệnh phẩm trâu, bò nghi mắc bệnh tụ huyết trùng tại các địa phương nghiên cứu	48
3.3.3. Giám định một số đặc tính sinh vật, hoá học của các chủng vi khuẩn <i>P. multocida</i> phân lập được	50
3.3.4. Xác định serotype kháng nguyên của các chủng vi khuẩn <i>P. multocida</i> phân lập được	53
3.3.5. Xác định độc lực của các chủng <i>P. multocida</i> phân lập được	54

3.3.6. Kết quả kiểm tra tính miễn cảm của vi khuẩn <i>P. multocida</i> phân lập được với một số loại kháng sinh và hóa dược	57
3.4. THỬ NGHIỆM PHÁC ĐỒ ĐIỀU TRỊ VÀ ĐỀ XUẤT BIỆN PHÁP PHÒNG BỆNH TỤ HUYẾT TRÙNG CHO TRÂU, BÒ TẠI QUẢNG NINH	58
3.4.1. Kết quả thử nghiệm một số phác đồ điều trị bệnh tụ huyết trùng trâu, bò	58
3.4.2. Đề xuất biện pháp phòng bệnh tụ huyết trùng trâu, bò tại Quảng Ninh	60
KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ	64
1. KẾT LUẬN	64
2. ĐỀ NGHỊ	65
TÀI LIỆU THAM KHẢO	66